

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884.

Andra Kammaren.

N:o 51.

Tisdagen den 13 Maj.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 6 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs och bifölls Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 18, i anledning af väckt motion om ändring af 107 § Regeringsformen.

§ 3.

Till behandling förekom härefter Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 19, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 7, 11, 12, 28, 32 och 105 Regeringsformen samt § 38 Riksdagsordningen.

Angående föreslagna grundlagsändringar i fråga om sättet för ministeriella ärendens behandling.

Motionären, Herr *A. Hedin*, hade föreslagit:

“1:o) att § 11 Regeringsformen må erhålla följande lydelse:

Ministeriella mål, hvarmed förstås alla de, som angå rikets förhållande till främmande makter, skola af ministern för utrikes ärendena beredas och inför Konungen i Statsrådet föredragas. Alla meddelanden i ministeriella mål till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet skola, efter föregående behandling i Statsrådet, utan afseende å ärendets beskaffenhet ske genom ministern för utrikes ärendena.

2:o) att § 12 Regeringsformen må erhålla följande lydelse:

Konungen eger att i afhandlingar och förbund med främmande makter ingå, sedan, enligt 8 §, Statsrådet deröfver blifvit hört.

3:o) att i följd häraf § 7 Regeringsformen må erhålla följande lydelse:

Alla regeringsärenden, med undantag af sådana, som i 15 § omförmälas, skola inför Konungen i Statsrådet föredragas och der afgöras.

Andra Kammarens Prot. 1884. N:o 51.

Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)

4:o) att § 105 Regeringsformen må erhålla följande lydelse:

Lagtima Riksdags Konstitutions-Utskott ege att äska de protokoll, som uti Statsrådet blifvit förda, utom dem, som angå kommandomål, hvilka endast i det, som rör allmänt kända och af Utskottet uppgifna händelser, må kunna fordras;

samt att följaktligen orden "ministeriella ärenden och" i första punkten af andra mom. af § 38 Riksdagsordningen uteslutas.

5:o) att § 32 Regeringsformen upphäfves, att orden "inom riket" i första punkten af § 28 uteslutas, samt att, till undvikande af rubbning i Regeringsformens paragrafers antal och ordningsföljd, senare momentet af § 28 förvandlas till en ny paragraf, som får nuvarande trettioandra paragrafens plats och nummer."

Utskottet hemställde, att förevarande motion ej måtte af Riksdagen bifallas, men hade häremot reserverat sig Herrar *L. Jönsson*, *S. F. Norén*, *Sam. Johnson*, *C. Johanson*, *J. Andersson* i Häckenäs, *F. T. Borg* och *A. T. Wallenius*.

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Hedin: Herr Talman! 1809 års män, hvilkas minne helt visst skall hållas i helgd och vördnad, så länge ett sjelfständigt och fritt Sverige eger bestånd, satte sig till mål att i vårt land befästa ett sant konstitutionellt statsskick. Bland de främsta garantierna för uppnående af detta syftemål räknar jag bestämmelserna i Regeringsformen om Konungens förpligtelse att, innan han fattar ett beslut eller vidtager någon åtgärd, höra råd af ett behörigt antal ansvarige rådgifvare. Konstitutions-Utskottet vid 1809 års riksdag lade, i sitt berömda memorial med förslag till regeringsform, stor vikt deruppå att, såsom orden lyda, "Konungen måste i alla mål låta sig upplysas af ett offentligt statsråd", och att "den förenade kraften af hans rådgifvares föreställningar" skulle utgöra skydd mot en egenmäktig vilja. Sådan är i detta afseende grundsatsen, den stora grundsatsen, i 1809 års regeringsform. Men, Herr Talman, så stark var ännu traditionen från kabinetspolitikens dagar, så starka voro ännu fördomarne från den tid, då kriget var en furstlig sport, och leken med folkens blod och penningar ett främsta bland kungliga prerogativ, att 1809 års grundlagsstiftare sjelfve på ett väsentligt område afveko från sin egen stora grundsats, då de nemligen i fråga om formerna för handläggningen af de mål, som angå rikets förhållande till främmande makter, skapade blott svaga, för att icke säga nästan *inga* garantier för en klok och fosterländsk ledning af landets angelägenheter. Konstitutions-Utskottet vid 1809 års riksdag yttrade sjelft i det åberopade memorialet N:o 1 med förslag till ny regeringsform, att "de flesta krig äro började i kabinetten, innan de utbryta på fälten". Nå väl! Kan man anföra ett starkare skäl mot de bristfälliga bestämmelserna i 1809 års regeringsform angående formen för handläggning af ministeriella mål? Kan man anföra starkare motiv för de af mig påyrkade ändringarne? Dessa förändringar hafva ju till en väsentlig del påyrkats i

nära nog trettio års tid; och anmärkningsvärdt är, att detta yrkande framträdde första gången vid den riksdag, som egde rum näst efter det 1855 års traktat med vestmakterna afslutats! Men, Herr Talman, det är visst och säkert, att icke blott beträffande frågor om rent politiska allianser, om sådana traktater och fördrag, som omedelbart kunna inveckla oss i krig, icke blott om sådana ministeriella mål, utan äfven vid frågor om andra traktater, t. ex. handelstraktater, som ju kunna vara af föga mindre vigt, det är af nöden, att de konstitutionella garantierna blifva starkare, än de som nu finnas stadgade i Regeringsformen. Jag vill, Herr Talman, i edert minne återkalla, huru en svensk utrikes minister, Grefve Manderström, vid 1866 års riksdag under debatten om den franska handelstraktaten förklarade, att, sedan man inlätit sig på underhandlingar, det skulle hafva varit politiskt vådligt att låta dessa underhandlingar falla. Sålunda, vare sig att jag tänker på rent politiska allianser eller särskildt på sådana, som komma att inverka på utöfningen af riksdagens lagstiftnings- och beskattningsmakt, synes det mig vara af lika stor vigt, att man sörjer för verkliga konstitutionella garantier. Och dessa vinnas icke derigenom, att man förlägger den *sista* handläggningen af frågor om allianser och fördrag till Statsrådet, ty, såsom jag många gånger förut i denna Kammare både skriftligen och muntligen anmärkt, sedan man kommit så långt att blott den formella afslutningen återstår, då kan det stundom vara lika svårt att säga nej, om man så önskar och finner att landets väl så fordrar, som att säga ja. Valet står då icke längre öppet. Det stod icke längre öppet, då regeringen framlade sitt förslag och Riksdagens båda kamrar diskuterade den första handelstraktaten med Frankrike. Ännu mindre kan man föreställa sig, att valet står öppet, när en politisk allians är å bane, som ställer i utsigt svenska stridskrafterns uppträdande på främmande mark, och blott det sista steget återstår efter förutgående, bindande förhandlingar. Sålunda, ett förslag om ändring af blott 12 § Regeringsformen i den nu antydda riktningen är knappast ens en half reform. För att fullständiga den och göra den effektiv, måste också Regeringsformens 11 paragraf undergå en förändring derhän, att alla förberedande steg och åtgärder från första början äfven måste underkastas Konungens samtliga rådgifvares ögon och — jag må väl tillägga — underkastas pröfning af deras samveten.

Men icke ens denna förändring af 11 § i Regeringsformen är nog. 11 § Regeringsformen innehåller nemligen ett stadgande, som — man må säga hvad man vill om lagstiftarnes möjliga, ursprungliga mening, och man må, huru mycket man vill, söka tolka denna § i öfverensstämmelse med Regeringsformens konstitutionella anda i öfrigt — dock är så affattadt, att det öfverlemnar åt Konungen att, med förbigående af alla konstitutionella rådgifvare, pläga underhandlingar med främmande makter och föra ärendena fram till en punkt, från hvilken ingen återgång är möjlig. Faktiskt är äfven, att denna § blifvit tillämpad på sådant sätt. Visserligen har Friherre de Geer för några år sedan i Kammaren mot detta mitt påstående åberopat, att frågan om Novembertraktaten 1855 framlades i "ministerielt statsråd",

*Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)*

*Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)*

bestående af justitiestatsministern, statsministern för utrikes ärendena, och en ledamot af norska statsrådet, den 30 Oktober samma år, således tre veckor före traktatens afslutande; men denna uppgift bekräftar blott mitt påstående, bekräftar att traktaten framlades först då, när underhandlingarne derom så långt framskridit, att allt i hufvudsak redan var afgjordt. Det är för öfrigt ingen hemlighet, ty det är röjdt af en författare, som utan tvifvel haft tillgång till Franska Utrikesministeriets papper, att Konung Oscar I inledt underhandlingar rörande denna traktat redan på sommaren 1854, ehuru Europa först 1855, då dessa underhandlingar på våren förnyades, började erhålla någon kännedom derom genom den bekanta artikeln i Times i Mars månad samma år. Dessa underhandlingar fördes genom diplomatiska mellanlöpare, obetydliga personer och oansvarige, af hvilka en till och med i början lär i Tuilerierna hafva betraktats såsom rysk spion. I det ögonblick då denna traktat, som är en skymf för vårt land, slutligen kom till stånd i November 1855, hade redan hela förutsättningen för densamma ramlat. Man vet nemligen ur den anförde författarens uppgifter, att Oscar I:s framställningar gingo ut på, att Vestmakterna skulle uppträda vid Östersjön med en styrka af minst 100,000 man, för att der krossa den östra kolossen; men vid den tidpunkt, då novembertraktaten afslutades, hade redan en fredlig strömning börjat göra sig gällande, så att det var temligen klart, att fred snart nog skulle komma till stånd mellan Vestmakterna å ena samt Ryssland å den andra sidan. Innan novembertraktaten slöts hade Frankrikes minister i Wien med Österrikes utrikesminister undertecknat det memorandum, som i påföljande månad framlades för Ryssland såsom ultimatum och kraftigt bidrog att snart nödgä detta land till fred. Vid sådant förhållande kan man säga, att vi små makter — Sverige och Norge — fingo tjenstgöra såsom falska vittnen i en process; vi fingo ingå ett förbund med syfte att visa Ryssland, att kanske snart hela Europa skulle vara med vestmakterna, Sardinien och Turkiet allierad. Vår traktat skulle tjena att påskynda fred. Den ingicks i Paris i Mars månad 1856, och sedan den väl kommit till stånd, lemnades vi af våra buudsförvandter på den farliga punkten, dit de fört oss fram — farlig, ty ingen, åtminstone i Ryssland, var okunnig om, hvilka förutsättningarne, åtminstone i Konung Oscar I:s tanke, varit för denna traktat.

Med anledning af hvad jag nu anför vill jag fråga, om dylika underhandlingar under ett och ett halft års tid skulle hafva kunnat få skötas så som de sköttes, derest denna sak på ett tidigare skede af frågans utveckling måst framläggas för det svenska och norska statsrådet? Männe det icke under sådana förhållanden skulle inom svenska statsrådet hafva funnits nog många män, som rätt uppfattat situationen, som egt omdöme och mod att motsätta sig dessa äfventyrliga planer? Samma förhållande, Herr Talman, gäller äfven i fråga om 1863 års händelser. Vi hade vid denna tid en utrikesminister, som lefde i den föreställningen, att han för godt köp, d. v. s. genom ett antal diplomatiska depescher, skulle kunna förvärfva sig namnet af en Nordens Cavour. Under hans ledning börjades underhandlingar

om en allians med Danmark i syfte att mot de tyska stormakterna eller tyska förbundet försvara Ejder-politiken. Jag frågar med anledning häraf, huruvida det icke skulle hafva varit väl för oss och äfven för Danmark, om dessa underhandlingar icke hade kunnat börjas utan det svenska och norska statsrådets vetskap, om desse fått i sitt fosterlands intresse, såsom äfven i Danmarks, ingripa i frågan allt ifrån underhandlingarnes första dag?

När omsider i Augusti månad 1863, vid det bekanta mötet på Ulriksdal, Friherre Gripenstedt ingrep, hade man redan gått så långt, att man icke ville öppet draga sig tillbaka. Derefter fortsattes förhandlingarne utan statsrådets kontroll genom samma utrikesminister, hvars namn tyvärr skall lefva i Sveriges och Norges historia genom den diplomatiska dubbeldepeschen af den 5 Oktober 1863. Jag tänker, Herr Talman, att vi icke så lätt glömma denna tilldragelse. Vid underrättelsen om danska regeringens plan att framlägga förslag till ny helstatsrepresentation för Kongeriget jemte Slesvig skref han till svensk-norska sändebudet i Köpenhamn den 5 November 1863, att han blifvit öfverraskad af denna underrättelse, att han visst icke ansåge att danska regeringen derigenom skulle öfverträda sin rätt eller sina förpligtelser, men att åtgärden skulle kunna komma att uttolkas såsom innebärande ett syfte till Slesvigs inkorporation, som den danska regeringen förbundit sig att icke företaga. Han yttrade ock, att det vore betänkligt för Sverige—Norge att fastställa en solidaritet i grundsatser och intressen med en makt, som från den ena stunden till den andra visade sig kunna förrycka ställningen. Men denna depesch skulle af Sverige—Norges sändebud icke öfverlemnas till danske utrikesministern, icke ens för honom uppläsas, utan man skulle meddela den danska regeringen det mindre gyusamma "intryck", man rönt i Stockholm vid underrättelsen om danska regeringens afsigt att framlägga ett förslag till reform i riksrådsförfattningen. Samma dag, den 5 Oktober 1863, skref han en annan depesch, deri han be- myndigade svensk-norske ministern i Köpenhamn att just i de ordalag, som i depeschen anfördes, tillkännagifva för danska regeringen att, derest möt all förmodan och i trots af de föreställningar, man gjort Tyskland, detta land skulle försöka en invasion i Slesvig, "vi tro oss tillitsfullt kunna försäkra, att Danmark kunde med full trygghet räkna på ett verksamt stöd af mer än en makt; och för vår del, vare sig en traktat blir afslutad eller icke, tveka vi icke att på det uttryckligaste sätt förklara att, i händelse af ett tyskt angrepp på Slesvig, vi fortfarande befinna oss i samma sinnesstämning (*les mêmes dispositions*") som förut, och att vi efter måttet af våra krafter och tillgångar skola erbjuda Danmark det bistånd, som det kan göra anspråk på från vår sida". Detta var den s. k. dubbeldepeschen af den 5 Oktober 1863. På sådant sätt uppmuntrade man Danmark att fortgå på den beträdda banan, på sådant sätt blef novemberförfattningen en verklighet, på sådant sätt bereddes en förevändning för Tyskland att göra ett öfverfall, på sådant sätt förbereddes Danmarks styckning och på sådant sätt drogs skammen ned öfver våra hufvud. Jag tror, att det icke är för tidigt, om vi önska att, så vidt sådant

Angående föreslagna grundlagsändringar i fråga om sättet för ministeriella ärendens behandling.
(Forts.)

*Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)*

genom grundlagsbestämmelser kan ske, ett hinder sättes emot att landets viktigaste angelägenheter lemnas såsom leksaker i händerna på vare sig odågor till diplomater eller andra klåfingriga politici. Frågan om en förändring i vår Regeringsforms nuvarande stadganden angående formen för handläggningen af ministeriella ärenden har varit icke för bragt redan vid 1856—1858 års riksdag. Det är må hända icke för tidigt, om en ny Riksdag efter 17 år skulle skrida till att i detta fall afhjelpa en af de största bristerna i det för öfrigt i så många stycken beundransvärda verk, som stiftades af 1809 års män.

Det har blifvit sagdt i ett aktstycke, som jag i Herr Ministerns för utrikes ärendena frånvaro icke skall för tillfället närmare qualificera, att det vore orimligt att föreställa sig, att underhandlingar med andra makter någonsin föras på någon annan väg än den officiella. Hvilka officiella agenter användes då af Oscar I under loppet af år 1854 och största delen af året 1855? De voro icke officiella. Äfven under förhandlingarne med Danmark 1863 har man sagt, att icke officiella agenter anlätades. Och detta är visserligen icke något nytt. Icke heller något som förekommit blott i vårt land. Med Herr Talmans tillåtelse skall jag erinra om en af de märkvärdigaste förhandlingar, som under de sista decennierna egt rum, nemligen den, som föregick afslutandet af fransk-engelska handelstraktaten 1860. Historien derom är i många hänseenden märklig. Det är väl bekant att om någon någonsin haft en lydig lagstiftande corps, så var det kejsar Napoleon III under de första 10 å 12 åren af andra kejsardömet. Men då han år 1856 framlade för den lagstiftande corpsen ett förslag angående upphäfvande af prohibitivtarifferna, röntes detta i den lagstiftande församlingen, som dock till största delen bestod af politiska betjenter, ett mottagande, hvilket, såsom Michel Chevalier yttrat, var så "brutalt", att den kejsarliga regeringen nödgades återkalla sitt förslag. Hvad var då att göra? Michel Chevalier har derom berättat, att under vissa förhandlingar mellan lagstiftande corpsen och statsrådet, af hvilket Michel Chevalier var ledamot, från den föras sida framställdes det yrkandet att, om man ginge in på ett upphäfvande af de prohibitiva bestämmelserna, den kejsarliga regeringen skulle afstå från sin i konstitutionen grundade rätt att, utan lagstiftande maktens bifall, avsluta handelstraktater, som innebure tariff-förändringar. Men just denna kejsarens makt att utan den lagstiftande corpsens mellankomst avsluta handelstraktater fann Michel Chevalier vara enda medlet att kunna bryta det prohibitiva systemet, mot den allmänna meningen i landet och mot representationens vilja. Så började de förberedande underhandlingarne mellan Michel Chevalier, å den ena sidan, samt Gladstone, Cobden och Bright, å den andra; och sedan grunddragen blifvit fastställda, skreds till de "officiella", i djupaste hemlighet förda förhandlingarne, från hvilka finansministern Magne och generaltulldirektören blefvo uteslutna. När slutligen alla bestämmelserna till det mesta voro så till form som innehåll fastställda, då först framlade Napoleon III traktatsfrågan inför ministerkonseljen. Men då var allt motstånd för sent. Äfven detta bevisar, att andra traktater än poli-

tiska allianstraktater, att äfven traktater om handelsförbindelser kunna användas för att kufva en representations konstitutionella rätt.

Således, Herr Talman, torde hvad Hans Excellens Herr Utrikesministern funnit lämpligt och nödigt att förkunna för brödrafolkets representation, att det nemligen vore ett misstag att föreställa sig, det förhandlingar med främmande makter icke föras annat än på officiell väg, detta torde, säger jag, vara vederlagdt af hvad jag nu anfört så väl ur vårt eget som ett annat lands nyaste historia.

Af det anförda lärer jemväl tydligt framgå, att hur mycket man än må tala om den konstitutionella anda, som gör sig gällande inom regeringen och representationen, hur mycket man på grund deraf än borde kunna hoppas, att förhandlingar med främmande makter icke egde rum, utan att statsrådet derom finge kännedom, det lätt kan hända, att man icke dess mindre just i de mera ömtåliga frågorna begagnar sig af den utväg, som bestämmelsen i vår nu varande Regeringsform anvisar, att avsluta dylika fördrag med vetskap af så få som möjligt samt förbereda dem med vetskap af *icke* ansvarige personer.

Jag inskränker mig, Herr Talman, till dessa anmärkningar. Och anhåller jag, jemte det jag yrkar afslag å Konstitutions-Utskottet nu föredragna betänkande, att Kammaren behagade besluta antagandet af min motion i hela dess vidd att hvila till grundlagsenlig behandling vid nästkommande riksdag.

Herr Friherre Nordenskiöld: Jag skall anhålla att få redogöra för hvad som föranledt mig att vid denna frågas afgörande inom Konstitutions-Utskottet skilja mig från de flesta af denna Kammars öfriga ledamöter och jemte ledamöter af Första Kammaren tillstyrka afslag å den föreliggande motionen. Som herrarne torde erinra sig, väcktes sistlidne riksdag af Herr Asklöf en motion om grundlagsförändringar, som i allt det väsentligaste voro identiska med den framställning, som nu gjorts af min kamrat till höger. Jag säger i allt det väsentligaste; ty det finnes några obetydliga skiljaktigheter, dock endast i det hänseendet, att den nu förevarande motionen är fullständigt utarbetad och har fått en form, som skulle, så vidt jag förstår, kunna möjliggöra dess direkta antagande. Herr Asklöfs motion behandlades länge och omsorgsfullt af Konstitutions-Utskottet, hvilket afgaf ett vidlyftigt betänkande öfver densamma, hvarvid Utskottet dock kom till det resultat, att motionen ej kunde i sin helhet tillstyrkas. Men i stället framlade Konstitutions-Utskottet ett annat förslag, hvori det sökte nå det mål, motionären åsyftat, ehuru, om jag får så säga, i en förmildrad form. Mot detta förslag fans en reservant från Första Kammaren, som yrkade, att ingen förändring måtte ega rum, samt några reservanter från denna Kammare, hvilka dock icke reserverade sig mot sjelfva klämman, utan blott mot några uttryck i motiveringen. Sedermera behandlades betänkandet i Kamrarna. I Första Kammaren bifölls Konstitutions-Utskottets förslag efter en kort diskussion mellan reservanterna och Utskottets ordförande, i Andra Kammaren utan någon diskussion och utan votering, således enhälligt. När nu den

*Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)*

Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)

ärade motionären säger: "Det af Konstitutions-Utskottet förslaget är afgifna förslag, hvilket af Kamrarna antagits att hvilat till vidare grundlagsenlig behandling, afser en *sken-reform*, hvilken är sämre än ingen förändring i de nu gällande bestämmelserna;" så kan man fråga: hvarför sades icke detta vid förra riksdagen, då denna fråga förut behandlats, och då de flesta af de exempel, som vi nu hört så värtaligt anföras, redan voro allmänt kända, — kanske på ett undantag när? Då således den förändring, som motionären nu föreslagit, behandlats vid föregående riksdag, och icke blifvit antagen i oförändrad form, men gifvit anledning till ett förslag af Konstitutions-Utskottet, som af båda Kamrarna blifvit antaget till grundlagsenlig behandling vid nästa riksdag, så kan jag icke inse, att det nu är möjligt att å nyo komma fram med ett förslag, som då af Kammaren icke godkändes.

På grund häraf har jag icke kunnat instämma med reservanternas mot Konstitutions-Utskottets förslag. Jag är också fullt öfvertygad derom, att majoriteten låtit bestämma sig af samma skäl som jag. Personligen skulle jag kanske haft större sympatier för förslaget i denna form än för detsamma i den form det antagits hvilande från förra riksdagen; men då vi nu en gång tagit ett steg i den rätta riktningen, så låtom oss taga det steget fullt ut, innan vi taga ett nytt. Det händer eljest ganska lätt att, då vi vilja med ens springa alltför långt framåt, slutresultatet blir att vi icke kommit ur fläcken.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr J. Rundbäck: Då jag inom Utskottet har på de skäl, som den föregående talaren anført, röstat för det resultat, hvartill Utskottet kommit, så hade jag ansett mig böra här tillkännagifva skälen derför; men då nämnde talare så fullständigt redogjort för dessa skäl, hvilka jag i allo delar, vill jag icke upptaga tiden med något anförande i saken, men ber få nämna, att jag anser mig förhindrad af det hvilande grundlagsändringsförslaget att nu lägga ett alternativt förslag till hvad Riksdagen redan beslutat i samma sak, något som jag också hoppas att icke heller Kammaren skall göra. Då Första Kammaren redan afslagit hela förslaget, så kan naturligtvis icke heller ett Andra Kammarens beslut i motsatt riktning leda till något resultat, hvilka åsikter man än må hafva om sjelfva saken.

Jag vill icke ingå i vare sig någon vederläggning eller något försvaret af förslaget; Utskottet har icke icke ansett sig kunna eller böra pröfva detsamma. Jag anser mig emellertid, som sagdt, förhindrad att upptaga frågan, och jag vill än en gång inskräpa, hvad den siste talaren sade, nemligen att när frågan förra riksdagen förelåg, hade man haft tillfälle att stiga upp och föreslå de ändringar man önskat. Men då Konstitutions-Utskottets betänkande den 2 Maj 1883 här i Kammaren behandlades, talade ingen alls för bifall till motionen. Det heter derom i protokollet endast: "§ 5. Föredrogs och bifölls Konstitutions-Utskottets Utlåtande i anledning af motion om ändring af §§ 4, 7, 11, 12, 13 och 105 Regeringsformen samt § 38 mom. 2 Riksdagsordningen." Jag står icke i ringaste ansvar för detta Kon-

stitutions-Utskottets betänkande, ty jag var icke ledamot af Utskottet den tiden, men såsom *riksdagsman* hade jag icke någon anmärkning att framställa mot förslaget; och jag kan icke bestrida att, om icke fullständig rättelse vinnes med det förslag, som är hvilande, så är det dock min fulla öfvertygelse att, derest det hvilande förslaget blifver antaget, ett ganska godt steg är taget framåt till det mål, hvarefter vi sträfva. Jag hoppas ock, att vi sedermera, så vida sådant skulle komma att behövas, kunna utveckla detta ansvar i afseende å diplomatiska ärenden, likasom att, derest Riksdagen visar enighet, dess önskan skall varda uppfylld.

Jag har ingenting vidare att tillägga, utan hoppas att Kammaren vill bifalla Utskottets förslag.

Angående föreslagna grundlagsändringar i fråga om sättet för ministeriella ärendens behandling.
(Forts.)

Herr Hedin: Herr Talman! Nu för tiden får man i sanning höra rätt underliga saker af majoriteten inom Konstitutions-Utskottet. Den siste talaren uttalade mera tydligt, hvad den näst föregående redan antydde, nemligen att det skulle finnas några formella hinder eller betänkligheter emot antagandet af mitt förslag såsom hvilande till nästa riksdag, emedan Riksdagen redan förut förklarar ett förslag till ändring af ifrågavarande paragrafer i Regeringsformen hvilande till grundlagsenlig behandling vid nästa riksdag.

Det var i sanning öväntadt att hos ledamöter af Konstitutions-Utskottet erfara en så bristfällig kännedom om våra grundlagar och om konstitutionel praxis.

Det torde väl icke hafva fallit någon ur minnet, att till grundlagsenlig behandling vid 1865—66 års riksdag jemte det nya representationsförslaget äfven hvilade åtskilliga förslag till partiella ändringar så väl i Regeringsformen som i Riksdagsordningen. Det borde icke heller hafva fallit ledamöterna af Konstitutions-Utskottet ur minnet, att en gång förut, nemligen till 1859—60 års riksdag, funnits hvilande till grundlagsenligt afgörande två alternativa förslag till förändring af §§ 5 och 6 Regeringsformen; det ena afseende, att Statsrådet skulle bestå af 12 ledamöter, deraf 4 utan departement, det andra, att Statsrådet skulle bestå af 11 ledamöter, deraf 3 utan departement. Jag kan nu icke uppräknat *alla* sådana fall, som inträffat, utan inskränker mig till de nu nämnda, men, om så skulle påfordras, skall jag söka stå till tjänst med anförande af några till.

Den ärade ledamot af Konstitutions-Utskottet, som först yttrade sig, påstod, att det redan förut till grundlagsenlig behandling hvilande förslaget, angående formen för behandlingen af ministeriella mål, skulle vara väsentligen lika med det af mig nu framlagda förslaget, ehuru visserligen till formen, att så säga, mildare. Jag protesterar på det bestämdaste emot en sådan beskyllning, som att den skenreform, som det hvilande förslaget innebär, skulle öfverensstämma med hvad jag i min motion afsett; hvadan jag ock skall med all kraft söka motsätta mig detta förslags antagande. Här af drager jag emellertid den slutsats, att majoriteten af Konstitutions-Utskottet icke läst igenom motionen. Samme ärade talare frågade, hvarföre jag icke, då ärendet vid föregående riksdag var före, begagnade tillfället att framställa

*Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)*

mina inkast i detta hänseende. Skälet dertill var helt enkelt, att jag i hufvudsak anfört dessa invändningar redan vid 1877 och 1878 årens riksdagar, och dessutom icke ansåg det nödigt att då brådska med ett nytt förslag, då ju en riksdag af valperioden ännu återstod. Jag fortfar i mitt förra yrkande om afslag å Utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr Borg: Då jag tillhör deras antal, hvilka reserverat sig emot majoritetens inom Utskottet beslut, anhåller jag få yttra några ord.

Den siste talaren har redan visat, att Konstitutions-Utskottet har formel rätt att framlägga ifrågavarande förslag, oaktadt ett förslag i samma fråga redan hvilat på Kammarens bord till afgörande vid nästa riksdag. Samme talare har också i sitt första anförande på ett fullt öfvertygande sätt visat faran af den bestående lagstiftningen i detta fall och behofvet af större garantier för behandlingen af ministeriella ärenden.

Ingen lärer väl kunna bortresonera de historiska fakta han anförde, men ehuru jag skulle kunna ytterligare stärka vigten deraf, vill jag dock icke förlänga diskussionen och riksdagen genom att vidare upptaga tiden i denna fråga.

Jag skall endast taga mig friheten anmärka, att det är i hög grad oroande för landet att veta, det rikets utländska angelägenheter äro ordnade på sätt nu är händelsen, och jag påstår bestämdt, att detta ingifver den största oro och mången gång underhåller i hög grad upprörande och bedröfliga rykten angående ett och annat, som tillhör våra utländska angelägenheter.

Äfven denna lilla punkt förtjenar att tagas i öfvervägande, och jag anser det för nationen vara i högsta grad nödvändigt att få dessa förhållanden ordnade i det syfte motionären föreslagit. Jag anhåller nu endast att få yrka bifall till motionen och afslag å Utskottets hemställan.

Herr *Norén* instämde med Herr Borg.

Vidare anförde:

Herr Lindmark: Det är första gången jag tager till ordet i en konstitutionell fråga och om jag än fruktar, att jag icke är lämplig person dertill, kan jag dock icke nu underlåta att säga några ord.

Hvarje grundlagsförändring skall, såsom bekant, enligt grundlagen, befinnas "högst nyttig och nödig", innan den af Riksdagen för dess del godkännes. Här måste man äfven taga i betraktande tidsförhållandena, och icke allenast hvad som förelupit under gångna tider — man hade äfven bort fästa något litet afseende vid de tidsomständigheter, under hvilka en motion sådan som denna framlägges. Åt den ärade motionären vill jag nu säga, att jag erkänner att han visat mycket mod, men jag *beundrar* icke hans mod vid detta tillfälle, och jag beklagar, att han i sina exempel endast hänvisat till förgångna tider, intill år 1863. Vi befinna oss emellertid nu i år 1884, och motionären har, synes det mig, icke tagit i betraktande nu rådande

tidsförhållanden, när han framlade sin motion. Frågan gäller emellertid huru vida Sverige nu skall afstå från det enda företräde det har, det enda unionella band, som i någon mån gifver Sverge den predominerande ställning, det intager i unionen, det gäller, huru vida Sverige nu frivilligt skall afträda från denna ställning. Jag tror icke att tiden är dertill lämplig, och jag förvånar mig deröfver att motionen kommit fram från en svensk man.

Motionären yttrade nyss, att "de förenade krafterna hos konungens rådgifvare skulle skydda landet mot en konungs egenmäktiga vilja". Motionens syfte går ut på att landets diplomatiska angelägenheter skola behandlas i gemensamt statsråd, svenskt och norskt, hvars förenade kraft följaktligen skulle förhindra en från statsrådets skild mening att göra sig gällande. Men jag fruktar att, långt ifrån att denna förenade kraft blefve en enad vilja, den snarare komme att blifva en söndrad vilja. Ty man kan tänka sig — jag ber om ursäkt att jag kommer in på dagens förhållanden, men det är motionären som har framtvingat det — ett storting, som sträfvade efter att förena all makt inom sin sessionssals väggar, och man kan tänka sig en norsk ministère, som blott vore ett eko af ett sådant stortings vilja och som endast från ultra-norsk synpunkt uppfattade landens gemensamma utländska angelägenheter. Det kunde då hända, att i en diplomatisk fråga af mycken vigt det ena landets ministère komme att stå emot det andras, och i så fall blefve det konungen, som hade afgörande rösten. Men denna ställning skulle för honom oftast blifva ytterst brydsam och ansvarsfull och kunde lätt leda till förvecklingar emellan de båda folken. Man kan nämligen tänka sig, att han väljer det svenska statsrådets åsigt i frågan, och, om sedan ett följande storting genom sin protokollskomitè komme i kännedom af den diplomatiska brefvexlingen, så är det icke svårt att se, hvartill sådant kan leda. Ty om det norska statsrådet, såsom jag förutsatt, är en af stortinget så godt som helt och hållet beroende ministère, kan detta gifva anledning till ganska skarpa stridigheter inom det sammansatta statsrådet och derifrån utvecklas till en schism emellan de båda landen, som kan blifva af ganska ödesdiger betydelse.

För min del är jag öfvertygad att, såsom det nu är ordnadt, de unionella angelägenheterna skötas på ett fullt betryggande sätt för båda folken, men komme motionärens förslag att antagas, så vore detta enligt mitt förmenande ett sätt att spränga bandet dem emellan.

Jag tror visserligen nu mera icke mycket på unionens framtid, men vill dock icke för min del vara med om att bidraga till densammans upplösning, och det är just af sådant skäl, som jag yrkar bifall till Konstitutions-Utskottets förslag.

Herr Hedin: Den talare, som nu satte sig, har afstyrkt Kammaren från att bifalla en grundlagsförändring, påkallad af omsorgen om Sveriges egna intressen, därför att den på samma gång skulle medföra en rättelse i en af de största bristerna i våra unionella förhållanden, i så måtto, att åt norrmännen medgäfvos den af unionens likställighetsprincip fordrade inflytelsen å afgörandet af utrikes angelägenheter, att, säger

Angående föreslagna grundlagsändringar i fråga om sättet för ministeriella ärendens behandling.
(Forts.)

*Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)*

jag, den föreslagna grundlagsförändringen, på samma gång, komme att göra rättvisa åt våra norska bröder. Om det vore så, att hans ord betydde något, så skulle jag säga, att sådana ord kunna göra sitt till för att spränga bandet emellan de förenade rikena. Men jag är öfvertygad att, detta band skall hålla och att det skall hålla äfven i trots af dylika bittra ord, som af den talaren fälles. Hvad angår hans anmärkningar mot mig personligen och hans förklaring, att han icke beundrade mitt mod, så svarar jag härtill en gång för alla, att jag i denna så väl som i alla andra frågor hädanefter som hittills ämnar gå min väg fram, utan hänsyn till vare sig Herr Lindmarks eller andras ogillande eller gillande.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Jag borde kanske icke upp- taga Kammarens tid med att yttra mig i en fråga, som redan fallit i Första Kammaren. Jag hade icke heller för afsigt att göra detta, men då man här har vidrört frågan om norrmännens förhållande mot Sverge, så kan jag icke tåga längre. Jag vill blott hemställa till Kam- maren, huru vida icke, om, i fråga om en grundlagsförändring, som skulle kunna lända till gagn för Sverige, man skulle afslå densamma derför, att äfven brödrafolkets fördel skulle genom en sådan reform varda befordrad. Ett sådant förfaringsätt skulle gifva norrmännen anledning att misstänka, att vi svenskar vore afvogt sinnade mot dem. För min del vill jag hafva till protokollet nedlagt min protest mot att man här skulle gifva anledning till en sådan uppfattning å norrmän- nens sida, att vi skulle låta våra egna fördelar stå tillbaka af fruktan för att gå deras önsknings till mötes. Jag är förvissad om att vi alla högakta Norges folk och att vi gerna vilja stå i godt förhållande till detta vårt broderland. Jag hoppas och tror, att samma förhållande eger rum i Norge gent emot Sverige, äfvensom att vi å ömse sidor inse både att unionen är till gemensamt gagn och att densamma bäst betryggas genom ömsesidig vänskap. Likaledes tror jag, att hvarterda landet både kan och bör hvar för sig sköta sina egna enskilda ange- lägenheter och att, när det gäller frågor, som nära beröra båda natio- nernas intressen, det ena landet icke borde rygga tillbaka för att till- godose det andra landets fördelar, till och med om dessa hufvudsak- ligen skulle komma detta senare landet till godo. Det är denna om- ständighet, hvilken man här vidrört, som uppkallat mig och gifvit mig anledning att uttala mina åsigt. Jag skulle mindre hafva fäst mig vid det beslut, Kammaren skulle kommit att fatta i denna fråga, om icke nämnda omständighet kommit på tal. Denna Kammares be- slut skulle för öfrigt icke kunna blifva af någon betydelse, då frågan fallit i Första Kammaren, men nu anser jag det beslut Kammaren går att fatta, vara af vikt, på det att icke norrmännen må få den uppfattningen, att detsamma vore framkalladt af afvoghet mot dem.

Ett godt förhållande emellan brödrafolken torde, såsom jag redan sagt, bäst befordra deras väl. Lätom oss fasthålla vid denna åsigt, i stället för att onödigtvis inblanda oss i hvarandras angelägenheter, men må vi å andra sidan icke heller rygga tillbaka, då det gäller brödrafolkens gemensamma väl.

Jag förenar mig således på nu anförda skäl med motionären i det af honom gjorda yrkande.

I detta anförande instämde Herrar *O. B. Olsson, Magn. Jonsson, P. Pehrsson* i Törneryd, *Olof Andersson, Björkman, Magnusson, J. Pettersson* i Alfveta, *Ola Månsson, A. P. Lind, Marcuson* och *G. Jansson* i Krakerud.

Herr Grefve Sparre yttrade: Då jag begärde ordet, hade den siste talaren ännu icke yttrat sig, och då han nu uttalat hufvudsakligen detsamma, som jag ämnade säga, skulle jag kunna inskränka mig till att helt enkelt återopa hvad han yttrade. Men jag anser det dock vara lämpligt, att mer än en röst inom Kammaren höjes för uttalande af den åsigt, att det beslut Kammararen i denna fråga går att fatta, icke har det ringaste afseende på broderlandet, att vi tvärt om tillönska det de garantier, den trygghet och den utveckling af dess författning, som kunna vara nyttiga och gagneliga. Det är af största vikt att, i synnerhet i ett ögonblick som det närvarande, Kammararens beslut får en naturlig förklaringsgrund, och att hvarje försök att gifva det en annan färg eller ett annat syfte måtte tillbakavisas.

Hvad sjelfva saken angår, så skulle jag, om jag ansåge det behöfligt, instämma i motionärens förslag, men jag tror att i ett konstitutionellt land som Sverige med en så gammal författning, med en regeringsform, som nu har praktiserats i öfver 70 år, behöfves icke sådant tillägg till densamma, icke sådana garantier, som motionären önskar. De gifvas, mine herrar, af sig sjelfva. De framgå ur författningen genom häfd och långvarig praxis. Det är deri våra garantier ligga. Jag kan omöjligt föreställa mig, att Konungen af Sverige numera skulle inlåta sig i underhandlingar med främmande makter utan att förut hafva hört sitt statsråd, om också icke in pleno, och inhemtat dess råd och upplysningar.

Det är på dessa skäl, jag anser att Kammararen kan afslå motionärens förslag, så mycket mera som frågan genom Första Kammararens beslut i alla fall har förfallit. Hade jag, jag upprepar det ännu en gång, ansett den föreslagna förändringen behöflig, så skulle jag hafva förordat densamma, men jag tror, som sagdt, att de ifrågavarande garantierna gifva sig sjelfva "par la force des choses", och då jag således icke finner förändringen hafva den för en grundlagsförändring erforderliga förutsättning af att vara "högst nödig eller nyttig", anser jag mig kunna yrka bifall till Konstitutions-Utskottets hemställan.

Herr Gumælius: Jag skall be att få på de premisser, som innefattades i förra delen af den siste talarens anförande, yrka bifall till motionen.

Herr Wieselgren: Herr Talman! Jag har begärt ordet, icke för att tala om den ärade motionärens styrka — den talar tillräckligen tydligt för sig sjelf — utan om hans svaghet; ty en sådan förefinnes onekligen i det faktiska förhållande, att han i en så viktig fråga som denna framlägger en motion först mot slutet af riksdagen och dertill

Angående föreslagna grundlagsändringar i fråga om sättet för ministeriella ärendens behandling.
(Forts.)

Angående föreslagna grundlagsändringar i fråga om sättet för ministeriella ärendens behandling.
(Forts.)

rörande ett ämne, i hvilket en föregående Riksdag antagit ett ändringsförslag att hvila till slutlig behandling nästkommande år. Hade *nya* skäl under den gångna tiden tillkommit, skulle jag icke tillåtit mig någon anmärkning mot hans tillvägagående; men nu har han icke förebragt *ett enda* nytt motiv för det förslag, han på sagde sätt framlagt, och vill man säga ut hela sanningen finnes för förslaget att åberopa icke ett enda skäl, som icke lika väl stått motionären till buds vid riksdagens början. I frågans sakliga del kunna många meuingar med mer eller mindre fog drifvas och göra sig gällande — jag vill vid detta tillfälle angående dem säga hvarken ja eller nej, hvarken gilla eller afslå; men i formelt afseende häftar, på sätt jag anmärkt, vid motionärens förslag en svaghet, som vid dess bedömande hvarken kan eller bör förbises.

Den ärade vice Talmannen drog i sitt anförande en slutledning, mot hvilken jag måste opponera mig. Han förklarade nemligen, att man för att icke synas fiendtlig mot unionen måste bifalla förslaget; några här fälda ord skulle nödvändiggöra en sådan åtgärd. Härpå kan jag icke gå in. Jag håller på unionen så bestämdt som någon; så länge jag är i stånd att tänka en politisk tanke och förmår försvara den, skall jag häfda unionens bestånd såsom det allra viktigaste lifsvilkor för *både* Sverige och Norge. Men oaktadt denna min ståndpunkt skall jag känna mig fullkomligt oförhindrad att yrka afslag å den föreliggande motionen; och emot herr vice talmannen vågar jag påstå mig ega den tillräckligaste grund för detta mitt yrkande i det förhållandet, att Kammaren genom att godkänna hans åskådningssätt redan nu afgör det till nästa år hvilande ändringsförslagets öde, *icke* därför att detsamma anses böra förkastas, utan därför att man finner sig benägen för afgifvande af en "*opinionsyttring*" till förmån för unionen. Jag kan icke biträda eller gilla ett sådant tillvägagående, utan instämmer i yrkandet om afslag å motionärens ifrågavarande förslag.

Med Herr Wieselgren instämde Herr *Otterborg*.

Herr N. Petersson: Det har här blifvit sagdt, att man ej bör göra några ändringar i grundlagen, utan att de äro högst nyttiga och nödvändiga. Hvad den nu ifrågavarande saken beträffar, tror jag dock, att man ej behöfver vara villrädig i det afseendet. Den, som med uppmärksamhet afhört motionärens yttrande och den som genomläst våra grundlagar samt tänkt efter, huru saker och förhållanden kunna gestalta sig, tror jag ej skall kunna förneka, att den föreslagna ändringen är både nyttig och nödvändig. Men, säger man, den är ej behöflig, emedan vid sådana eventualiteter, som här kunna komma i fråga, statsrådet i alla fall blir hördt. Men om så förhåller sig, hvarför fruktar man då att göra ändringen? Det är väl bättre att grundlagen är så skrifven, att den öfverensstämmer med det förfarande, som vanligen iakttages, ty, ett annat förfarande än det vanliga *kan* ega rum, derpå har man exempel.

Jag vill blott yttra några få ord och jag ämnar ej ingå så djupt

i saken. Men *ett* skäl för bifall till motionärens förslag vill jag ändå anföra. Det skälet är att, då vi varit nära att få en omorganisation af vårt försvarsväsende, och det säkert ej skall dröja länge innan en sådan fråga åter kommer å bane, torde det för hvar och en vara af ganska stor vikt, på hvilket sätt denna grundlagsparagraf är affattad. Det är icke något gyckel, att det står i vår grundlag, att Sverige onödigtvis kan kastas in i saker och förhållanden, som kunna åstadkomma stort obehag, eller att våra söner onödigtvis kunna utsättas för att få gå ut i krig. Jag tror att om man vill vinna trygghet i detta afseende, man bör se till, att denna hotande grundlagsparagraf ej må stå kvar oförändrad. Jag anser derföre, att vi, just emedan vi hoppas att få en ändring i vårt försvarssystem, böra lugna Sveriges invånare och ungdom med att vi vilja vara ett fredligt folk och att vi ej onödigtvis vilja kasta oss in i krig. Detta är en af de anledningar, som gör, att jag kommer att rösta för bifall till motionen och för afslag å Utskottets hemställan.

*Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)*

Herr Rydin: Om man på det sätt, motionären föreslagit, skulle i något afseende bättre, än nu är fallet, kunna förekomma en politik, som kunde vara för landet skadlig, vore jag den förste att rösta för detta förslag. Men jag ser ej, huru detta mål i ringaste mån genom förslaget skall kunna vinnas och detta af det skäl att, om man ändrar 11 och öfriga §§ Regeringsformen, såsom motionären föreslagit, så kvarstår den makt, utrikesministern nu eger, kanske ännu större, ty då får han ensam rättighet att bereda dessa ärenden, utan att ens något annat statsråd behöfver deri deltaga. Detta följer af hans ställning som utrikesminister. Han kommer såsom sådan i samma ställning som hvarje annan departementschef i afseende på regeringsärendens beredning, d. v. s. han skulle blifva enväldig inom sitt departement, sköta korrespondenser o. s. v., huru han behagar, och först när ärendet vore af honom efter hans uppfattning färdigberedt, skulle han komma att framlägga det till den behandling i statsrådet, som motionären föreslagit. Är han då eu person, som har betydelse och kraft, skall han, likasom andra departementschefer nu göra, drifva igenom sin vilja i statsrådet. På detta sätt skulle han äfven efter motionärens förslag kunna vara lika mäktig som han är nu, om icke mer. Den 11 § Regeringsformen har den fördelen, att utrikesministern ej kan efter behag bereda ärendena, utan just i de särskilda stadierna af ärendets beredning har att inhemta Konungens beslut, och kan således ministeriell föredragning ega rum, så snart sättet för beredningen anses vara af någon vikt. Man invänder att Konungen nu kan låta bereda dessa ärenden, huru han behagar. Ja, men hvilken är då konungen? Är det konungen personligen? Hvad svara de främmande hofven, och hvad ha de svarat i sådant fall? Jo, de svara: vi inlåta oss ej i förhandlingar med Konungen personligen; detta är blott konfidentiella förhandlingar utan någon officiell karakter. Först när i utrikesministerns närvaro Konungen fattar sina beslut, och förhandlingarne medelst honom ske genom de särskilda sändebuden, erhålla dessa officiell betydelse. På det sättet skall det enligt grundlagens

*Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)*

bestämmelser, sådana de nu äro, gå till, och motionären har ej visat, att det icke så gått till.

Jag anser det därför ej för behöfligt att inlåta mig på någon belysning af motionärens historik öfver vår politik, kryddad som den var med åtskilliga utfall, mer eller mindre skarpa — jag vill ej använda hårdare ord -- om det sätt, på hvilket redan affidue personer skött denna politik. De äro nu svarslöse och kunna icke inlägga någon protest mot hvad som yttrats och det sätt, hvarpå deras historia blifvit af motionären framställd. Jag vill icke åberopa en föregående tids oskrifna historia, men så mycket vet jag, att hvad än motionären anført om sättet för underhandlingar mellan Sverige och främmande makter, så har aldrig några officiella förhandlingar kunnat komma till stånd utan att någon ansvarig minister dervid medverkat, och man behöfver ej länge leta efter bevisen. Från samma tids historia, som talaren vidrört, och hvilken blifvit åberopad såsom bevis på nödvändigheten af hans motions antagande, finnas ju bekanta exempel derpå, att s. k. underhandlare, som varit konfidentiella, men velat uppträda såsom officiella, mötts af svaret: var så god och skaffa utrikesministerns kontrasignation för edert bemyndigande.

Till följd af dessa förhållanden tror jag icke, att några skäl kunna hemtas utur de motiv, som motionären hemtat från vår utländska politik, för att borttaga nuvarande bestämmelser om det ministeriella statsrådet ur denna 11 §. Sådan densamma nu lyder, lägger den mera band på konfidentiella förhandlingar, än som skulle ega rum med den ändring, motionären föreslagit. Hvad beträffar borttagandet af den rätt, Konungen nu eger att i ministerielt statsråd fatta beslut, som förpligtar riket, och enligt § 32 att utnämna sändebud samt särskildt enligt § 12 att afsluta traktater med främmande makter, så anser jag, att det visserligen kunde en och annan gång vara af vikt, att flere statsråd vid dylika tillfällen vore närvarande, till följd hvaraf en grundlagsbestämmelse, som gifve särskild garanti därför, kunnat vid grundlagens stiftande hafva varit på sin plats. Saknaden deraf har dock numera ingen betydelse. La force des choses — sakens natur — är sådan, att Konungen icke kan undgå att höra flere statsråd i sådana ärenden. Och hvarför? Jo, därför att hvarje ärende af vikt, som fordrar ett staten förpligtande beslut, innebär i sig och med sig åtgärder inom administrationen, lagstiftningen eller beskattningen, till följd hvaraf dessa ärenden icke kunna i allenast traktatmessig väg afgöras, utan fordra äfven öfverläggningar i statsrådet, så snart traktaten fordrar några serskilda lagstiftnings- eller beskattningsåtgärder, särskildt sådana, för hvilkas vidtagande fordras Riksdagens samtycke. Således oaktadt enligt grundlagen Konungen kan synas hafva större makt i dessa än i andra frågor och garantierna för deras mogna öfvervägande synas mindre, än för andra regeringsärenden, så är detta dock ej de facto förhållandet, ty omständigheterna hafva utvecklats sig derhän, att statsrådets medlemmars förhållande sinsemellan fordrar, att hvarje viktigare ärendes *afgörande* i verkligheten föregås af öfverläggningar i statsrådet in pleno. Hvad dessa ärendens beredning angår, så skulle efter motionen borttagas den särskilda ställ-

ning utrikesministern nu har i afseende å dessa ärendens förberedande behandling. Hans makt skulle utvidgas. Nu är han, likasom också föredraganden i kommandomål, inskränkt i sin rättighet att gifva verkställighetsföreskrifter och i sättet för beredning af dessa slags ärenden af den förpligtelse, Konungen särskildt åligger att öfvervaka detta. Med motionens antagande skulle utrikesministern erhålla samma myndighet, som andra departementschefer ega i afseende på regeringsärenden, nemligen att oberoende af Konungens särskilda pröfning vidtaga de åtgärder han finner för godt i fråga om upplysningars inhemtande och verkställighetsföreskrifters meddelande.

Angående föreslagna grundlagsändringar i fråga om sättet för ministeriella ärendens behandling (Forts.)

Motionen synes mig därför icke rätt väl genomtänkt, ty motionären har icke sett på, huru förhållandena i verkligheten gestalta sig, utan har velat genom ett penndrag ordna allt. Genom att föreskrifva, det dessa ärenden skulle beredas i statsrådet, har motionären trott sig ega garantier för samma förberedande behandling som öfriga ärenden, hvilka behandlas i statsrådet, men han har dervid förbisett, huru förhållandena på grund af andra bestämmelser i grundlagen, än de af honom granskade, skulle komma att gestalta sig. Detta hvad gäller den ifrågasatta grundlagsändringens inflytande på Sverges statsrättsförhållanden utan afseende på föreningen med Norge. Ilade den ärade motionären velat åstadkomma en verklig förbättring i detta rättsinstitut, då hade han bort taga till uppslag för sitt förbättrings-nit det andra af honom anförda argumentet, eller de unionella brister, som finnas i afseende å dessa ärendens behandling. Det är nemligen fullkomligt riktigt, att dylika unionella brister förefinnas, och att Norge saknar erforderliga garantier för utrikes ärendens behandling. Men huru skola dessa garantier vinnas? Jo, på ett enda sätt: genom förändringar i riksakten. Utrikes angelägenheterna måste vara gemensamma för båda rikena, ty, man må resonera hur man vill, så äro dock båda rikena förenade till en politisk enhet och uppträda såsom sådan i förhållande till utlandet. Det är en nödvändig följd häraf, att utrikes angelägenheterna äro gemensamma, äfven om de angå det ena riket mera än det andra, ja, äfven om de angå det ena riket såsom sådant allena, likasom om de rörde blott en viss ort inom ettdera riket. Den nu lagligen bestämda gemensamheten i dessa ärendens behandling måste vi allt fortfarande hålla på. Vill man tillse, att gemensamhet i dessa ärendens behandling blefve bättre, än nu är fallet, och till båda rikenas illfredsställelse ordnad, så har man naturligtvis att gå till riksakten och der föreslå förändringar. Och man behöfver icke göra sig stort besvär med att leta efter förslag i detta hänseende, ty det är på ett utmärkt sätt utredt i förslaget till föreningsakt, huru dessa utrikes ärenden på ett för båda rikena gagneligt sätt och med fulla garantier för båda rikena kunna gemensamt behandlas. Att denna väg varit den rätta för motionären att beträda, inser hvar och en, som följt med denna grundlagsfrågas föregående behandling. Herrarne torde erinra sig, att när dylika frågor som denna varit å bane, hafva de städse fallit derpå, att man ansett sig icke kunna taga det föreslagna steget till följd af dess inflytande på de unionella och norska förhållandena. Vill man en förändring,

*Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)*

som låter sig utan rubbning af nu gällande unionella förhållanden genomföras, så har man att vända sig till riksakten. Öfverenskom- melse derom måste ega rum mellan de båda folken. Och på denna grundval skulle jag vilja gå ganska långt. Ja, jag skulle gå in på ett beslut, som Norges storting kunde komma att fatta derom, att utrikes ärenden skola behandlas i unionelt statsråd, och att riksakten borde derhän ändras. Jag skulle vara med om detta, ty hvad vi möjligtvis derigenom kunde förlora i afseende å en departementschefs formella ställning, hade vi vunnit i den princip, som derigenom skulle hafva uttalats.

Men hvad skulle åter följden blifva, om vi antog det förslag, Herr Hedin framlagt? Han vill, att vi skola stryka bort ur vår regerings- form 11, 12, 32 m. fl. §§. Härvid möter oss den frågan, äfven förut- satt, att man vill en sådan grundlagsändring, som den af motionären föreslagna; går det an att utan vidare åtgärd stryka dessa §§, såsom de nu lyda? Vi skola undersöka verkan deraf på Norges statsrätt och det unionella förhållandet. En naturlig och nödvändig följd af denna grundlagsändring blefve, att ur Norges grundlag § 28 komme att strykas det undantag, som der är gjordt för diplomatiska saker i fråga om regeringsärendens behandling i norska statsrådet. Hvad blefve följden? Jo, för Sverige skulle gälla enligt den svenska rege- ringsformen, att utrikesärenden skola behandlas i statsråd, och för Norge skulle gälla den norska § 28, som skulle föreskrifva att alla norska regeringsärenden, kommandomål undantagna, skulle behandlas i norskt statsråd. Om det nu befintliga undantaget för diplomatiska ärenden borttages, skulle utrikesärenden blifva föremål för behand- ling i norskt statsråd enligt Norges grundlag § 28, och som denna § föreskrifver, att regeringsärenden skola föredragas af den statsråds- medlem, till hvars fack de höra, så skulle särskild föredragande för utrikesärenden nämnas. Som vidare i § 15 norska grundlagen säges, att i norska statsrådets medlemmars närvaro allena skola af Konun- gen afgöras norska angelägenheter, så skola de utrikesärenden, som anses röra Norge allena, komma att der föredragas och kunna undan- dragas unionel behandling. Således skulle såsom en oeftergiflig följd af antagandet utaf motionen i dess närvarande skick blifva, att på sidan om föreningen en särskild utrikesminister för Norge och en särskild behandling för norska utrikesärenden skulle komma till stånd. Ett fåtal ärenden blott skulle i enlighet med norska grundlagen § 38 och riksakten § 5, det vill säga de ärenden, om hvilka båda rikena kunde komma öfverens om att de skulle vara gemensamma, komma att behandlas i sammansatt statsråd. Ty de i dessa lagbud begag- nade ordalag: "ärenden, som angå begge rikena", hafva varit och komma fortfarande att vara egnade att väcka tvister om detta stats- råds kompetens. Den strid, som man vid vissa tillfällen hör omtalas i den norska pressen derom, att Norge borde hafva sin egen utrikes- minister och egna utrikesangelägenheter, den striden kommer då att blossa upp igen, och skulle med antagande af motionärens förslag och deraf följande ändring i norska grundlagens § 28 intet stöd i samma riktning kunna återopas i någon grundlagsbestämmelse, för att

icke en sådan mot unionens anda och mening stridande rätt skulle kunna under vissa omständigheter fordras. Ty hvad skulle efter dessa grundlagsändringars antagande finnas för stöd för den gemensamma handläggningen af de utrikes angelägenheterna? Låt oss se. En sådan gemensamhet följer visserligen af 4 § riksakten, som säger, att Konungen skall ega sammandraga trupper, begynna krig och sluta fred, ingå och upphäfva förbund, affärda och emottaga sändebud, men denna paragraf säger icke, med undantag af hvad rörer krig, *huruledes* dessa ärenden skola behandlas. Man kan visserligen för den gemensamma behandlingen af utrikesärenden åberopa 7 § riksakten som bjuder att vår utrikesminister skall föredraga utrikesärenden, och andra saker, som angå båda rikena, i interimsregering. Men med dessa båda §§ i riksakten och den förut åberopade § 5 kommer man icke längre, än att dess paragrafer *förutsätta*, att en för båda rikena gemensam handläggning af alla utrikes angelägenheter skall ega rum. Denna gemensamhet kan äfven orubbad kvarstå, så länge den ej kommer i strid med någon paragraf i någotdera landets grundlag, såsom nu är fallet. Derfor är det af vigt att, till dess riksakten ändras, bibehålla de grundlagsbud, som hafva dessa ämnen till föremål, oförändrade. Det är just 11, 12 och 32 §§ Regeringsformen, som noggrant angifva, huru *svenska* ministeriella ärenden skola behandlas, och 28 § norska grundlagen, som ger Konungen full makt och myndighet att handhafva diplomatiska ärenden för *Norge*, huru honom för godt synes, som låtit riksaktens fordran blifva en sanning. På den i dessa grundlagsbestämmelser inneburna rätt för Konungen att unionelt ordna de utrikes ärendenas handläggning har den unionella behandlingen af dessa ärenden blifvit grundad och har, sedan genom Kongl. resolutionen 13 April 1835 grundsatsen om tillträde för medlem af norskt statsråd till ministerielt statsråd blifvit erkänd, en nära 50-årig praxis stadgat sig på ett sätt, som med tillgodoseende af båda rikenas berättigade intressen med föreningen införlifvat, såsom ett unionelt rättsinstitut, gemensamt utrikesministerium och gemensam behandling af utrikesärenden. Vill man bibehålla detta, så måste man tillse, att man icke rubbar de grundlagsbud, som uppbära det samma, och hvilkas fortfarande gällande kraft äro väsentliga vilkor för dess bibehållande. Skulle norska grundlagens § 28 undergå ändring i den rigtning, som motionären föreslagit i fråga om ändring af Sverges Regeringsform, och dess bestämmelser tillämpas i antiunionel rigtning, vore föreningen utsatt för en konstitutionel konflikt, som ej vore lätt att lösa.

Det är därför att det icke är så lätt att inse, hvad följden af en ensidig förändring af vår grundlag, hvilken omedelbart skulle medföra en motsvarande ändring i Norges grundlag, skulle blifva, som jag anser det vara betänkligt att bifalla motionärens förslag. Jag anser att, derest man är intresserad för föreningens uppehållande, detta motionärens förslag bort riktas på riksakten, och att derest båda folken anse en grundlagsändring i den rigtning, som motionären föreslagit, af behofvet påkallad, en öfverenskommelse dem emellan för att ordna saken träffas, men icke att man söker ställa så till, att det *ena* riket

Angående föreslagna grundlagsändringar i fråga om sättet för ministeriella ärendens behandling.
(Forts.)

Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)

fattar ett beslut, som med ett skickligt begagnande deraf i det andra af dem, som ej se unionen med blida ögon, kan föranleda att banden mellan de begge rikena göras ännu lösare, än de nu lagligen äro.

Herr Hedin: Herr Talman! Till en början nödgas jag anmärka, att den talare, som nyss satte sig, naturligtvis icke hört på hvad jag nyss sagt, efter han antydde nödvändigheten eller åtminstone lämpligheten af en protest mot de skarpa ord, jag skulle fält mot en numera afidne man, som icke vore i tillfälle att försvara sig. Jag har kallat afidne utrikesministern Manderström för grefve och utrikesminister; möjligen har jag äfven kallat honom för excellens, men i öfrigt har jag icke angående honom använt något annat uttryck. Jag har endast tillåtit mig att karakterisera den svenska regeringens politik år 1863 och visat till hvilka följder den ledde.

Den ärade talaren behagade derefter påstå, att min motion icke var väl genomtänkt. Jag vill göra honom ett förslag. Jag föreslår att han, alldeles utan något mitt deltagande, må ensam tillsätta en kompromissrätt af *hvilka* och huru många ledamöter som helst och för kompromissrätten framlägga min motion vid sidan af hans nyss hafda anförande, sedan detsamma hunnit blifva af referenterne upptaget. Jag underkastar mig på förhand kompromissens dom.

Den ärade talaren har naturligtvis icke läst min motion, vet icke alls hvad den innehåller, eftersom han gång efter annan talar om mitt förslag att "stryka", att "taga bort" den och den paragrafen, den 11, den 12 och kanske ännu flere. När har jag föreslagit detta? icke i min motion åtminstone. Om den ärade talaren icke ansett sig behöfva genomläsa motionen, så hade han genom att åtminstone genomläsa det sammandrag af densamma, som Utskottet meddelat i sitt betänkande, kunnat undvika att på detta sätt inlägga i motionen hvad hvar och en utom talaren vet, att jag icke har föreslagit.

Vidare kom talaren till det märkvärdiga antagandet, att mitt förslag skulle leda till att Norge skulle få en särskild utrikesminister. Detta är väl profvet på, hur ett resonnement tager sig ut, när man väl »genomtänkt» hvad man säger! Följderna af förslaget — de fasansfulla följderna — om hvilka talaren emellertid förklarade att de icke vore så lätta att se på förhand, de skulle nu komma deraf, att man, enligt mitt förslag, i grundlagen inskrefve hvad som hittills i många fall varit praxis, hvad som, enligt den ärade talarens påståenden, skall komma att för framtiden iakttagas, äfven om det icke intages i grundlagen! När det icke står i grundlagen, men man ändock iakttager det, då är det således nyttigt; men det skall blifva skadligt, om man intager det i grundlagen! Skall jag verkligen, Herr Talman, fortsätta att diskutera slika utlåtelse?

Talaren sade: inga former hjelpa; det finnes ingen möjlighet att skaffa bättre garantier. Det är således af ingen betydighet, att man låter dessa ärenden liksom de mest obetydliga inrikes ärenden underkastas behandling af hela statsrådet och att man borttager de tvetydiga ord, som förekomma i 11 § Regeringsformen och som bemyndiga Konungen att på sätt han finner för godt låta bereda de mini-

steriella målen till afgörande! Skulle en sådan förändring vara betydelslös, så förutsätter man, att, sedan grundlagen i denna del blifvit klar och tydlig, Konungen ändock skulle i strid med grundlagen låta de utrikes ärendena fortfarande behandlas såsom hittills skett, ty förutsätter man icke det, kan man icke heller påstå, att denna grundlagsförändring skulle vara betydelslös. Till sist yttrade den ärade talaren, som naturligtvis ej gjort sig möda att läsa en enda rad i min motion, att genom »borttagande» af 11 § Regeringsformen skulle följden blifva, att utrikesministern finge en ännu större, en alldeles okontrollerad myndighet att handhafva de ministeriella målen. Men för det första har jag icke föreslagit *borttagande* utan endast *omredigering* af 11 § Regeringsformen; och för det andra, såsom den värde talaren skulle veta, om han hade använt endast några sekunder till att genomläsa hvad jag i denna del föreslagit, skulle 11 § enligt min motion blifva så lydande:

«Ministeriella mål, hvarmed förstås alla de, som angå rikets förhållande till främmande makter, skola af ministern för utrikes ärendena beredas och inför Konungen i *statsrådet* föredragas. Alla meddelanden i ministeriella mål till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet skola, *efter föregående behandling i statsrådet*, utan afseende å ärendets beskaffenhet ske genom ministern för utrikes ärendena».

Men, det är orimligt att vidare diskutera sådana invändningar.

Herr Rydin: I anledning af den siste talarens yttrande, deri han visade sig icke hafva hört hvad jag sagt, vill jag fästa uppmärksamheten på, att jag i mitt förra anförande talade om *resultatet* af hans förslag, och resultatet blir det, som jag nämnt.

Herr Sjöberg: Om någonsin, Herr Talman, det i en vigtig fråga varit af nöden att passionsfritt afhandla det ämne, som förelegat, så vore det väl i den nu förevarande frågan. Jag måste dock beklaga, att, efter min uppfattning, man icke i allmänhet ställt sig vanlig parlamentarisk sedvänja till efterrättelse under den diskussion, som hittills pågått. Jag tillåter mig därför säga, att öfverläggningen blifvit förd in på ett område, som borde vara alldeles fridlyst. Hade man helt enkelt hållit sig vid Konstitutions-Utskottets utlåtande, hade deraf blifvit följden, att man icke, såsom nu skett, kommit att beröra en fråga, som, efter mitt förmenande, med den här förevarande icke eger ringaste samband. Frågan nu gäller helt enkelt ändring af Sveriges grundlag i några §§ af Regeringsformen, en ändring, som, enligt hvad de fleste torde hafva sig bekant, många gånger förut varit föremål för Kammarens öfverläggningar. För de få af Kammarens herrar ledamöter, hvilka tillhört föregående riksdagars Konstitutions-Utskott och der handlagt denna fråga, hvilket vid två särskilda tillfällen varit mig förunnadt, torde det icke vara obekant, att saken i och för sig, det vill säga frågan om utsträckning af statsrådets deltagande i behandling af de ärenden, som omtalas i 11 och 12 §§ Regeringsformen, inom Utskottet haft de mest varma förespråkare, och i detta fall har icke funnits något undantag

Angående föreslagna grundlagsändringar i fråga om sättet för ministeriella ärendens behandling.
(Forts.)

*Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)*

från vare sig den ena eller andra sidan, det vill säga vare sig från första eller Andra Kammarens utskottsmedlemmar. Men man har ansett, att denna principiella förändring till följd af särskilda förhållanden vore af den beskaffenhet, att densamma icke kunde i sin fulla utsträckning genomföras, och att det af alla eftersträfvade målet skulle hufvudsakligen och lättast kunna vinnas genom en mindre omfattande förändring af grundlagens stadganden i nyss nämnda delar. Det är af sådan anledning det förslag från föregående riksdag framkommit, hvilket nu hvilat till grundlagsenlig behandling vid nästa riksdag, för att då slutligen antagas eller förkastas. Den ärade motionären har visserligen förklarat detta förslag innebära endast en skenreform, men då han begagnar detta uttryck, hvilket ändock är något mildare än det han nyttjade, när vid föregående tillfälle samma sak var före, får jag säga, att han försvagar kraften af detta uttryck derigenom, att han förmåler sig anse att genom det nu hvilande förslagens antagande skulle den reform, han eftersträfvat, komma att motverkas. Jag tror icke, att någon med erfarenhet om grundlagsförändringar här i Sverige kan säga, att en sådan farhåga må anses grundad, men, äfven om den det vore, hemställer jag, om icke en förändring till det bättre af grundlagens stadganden — och jag föreställer mig att de fleste måste erkänna att det hvilande förslaget innebär en sådan — är ett steg framåt, hvilket man icke bör underlåta att taga, då det är möjligt, i stället för att genom ett fasthållande af motionärens förslag uppskjuta den önskade förändringen till en obestämd framtid; ty det lider väl icke något tvifvel, att den mera djupgående grundlagsförändring, hvartill motionären framställt förslag, icke kan tänkas så snart kunna genomdrivas.

Motionären har väl till stöd för sin motion framdragit två exempel från förflutna tider, det ena snart trettio och det andra mer än tjugu år gammalt, men, under förutsättning af att omständigheterna i de angifna fallen i verkligheten varit sådana, som i allmänhet antagits, kan väl med skäl frågas, om man har rättighet att på dessa exempel ensamt fota den grundlagsförändring, hvarom här är fråga, under förmenande att likartade fall kunna äfven hädanefter och när som helst upprepas. Vi hafva, så vidt jag vet, i den senaste tiden icke grund till ett sådant antagande, och det vill vid sådant förhållande synas, såsom om de der ofta omtalade fallen borde få öfverlemnas åt historiens dom. Jag påstår äfven, att den grundlagsförändring, som vid nästa riksdag kan genomföras, icke är allenast en skenreform, ty under förutsättning af att statsministersemetet har den betydighet, Riksdagen velat tillägga detsamma genom införande af en sådan institution i Sveriges grundlag, är dock genom det hvilande grundlagsförslaget fastläst den princip, att statsministern skall vid de i 11 och 12 §§ Regeringsformen omförmälda tillfällen höras. Motionären har vidare sagt, att resolutionen af år 1835, hvarigenom är bestämdt, att den norske statsministern skall tillkallas vid alla de tillfällen, då ministeriella ärenden behandlas, kan när som helst upphävas, och att för öfrigt denna resolution icke behöfver så noga tillämpas. Jag vet icke, om den värde motionären har någon särskild anledning till ett sådant

antagande; jag har det icke. Jag tror mig tvärt om kunna antaga, att, derest det nu hvilande förslaget varder grundlag, skall just 1835 års resolution blifva utsträckt derhän, att ytterligare en ledamot af norska statsrådet skall tillkallas vid de tillfällen, hvarom 11 och 12 §§ Regeringsformen förmåla, och då skulle ju i sådana ärendens behandling komma att deltaga två medlemmar af det svenska statsrådet och två af det norska förutom utrikesministern, som väl får anses vara en unionel embetsman.

Angående föreslagna grundlagsändringar i fråga om sättet för ministeriella ärendens behandling.
(Forts.)

Jag bör icke längre upptaga Kammarens tid, ehuru jag kunde hafva åtskilligt att tillägga. Jag vill endast till sist fästa Kammarens uppmärksamhet på hvad som framför allt är väsentligt i hvarje fråga, som angår förhållandet emellan Konungen och hans rådgifvare samt emellan Regeringen och Riksdagen, eller att det icke ligger så synnerlig vikt uppå antalet af de rådgifvare, hvilka öfvervara ärendenas behandling i statsrådet, utan fastmer derpå, att desse rådgifvare hafva de egenskaper, hvilka grundlagen förutsätter och den nuvarande tiden fordrar. En konung kan sålunda i min tanke icke genom något grundlagsbud hindras att i fall, hvarom nu är fråga, gå utom de af grundlagen utstakade gränser och bestämningar, äfven om vid hans rådsbord sitta mångdubbelt flere rådgifvare än nu, och således kan jag icke heller häremot finna någon så synnerligen stark garanti i det förslag, motionären framlagt. Det är på rådgifvarnes fosterlandskärlek, sjelfständighet och insigter, man i förekommande fall måste lita! Jag vill äfven erinra om, hvad en föregående talare redan anfört, att då 1883 års förslag förekom till afgörande i denna Kammare, höjdes icke en enda röst mot dess förklarande att hvila till grundlagsenlig behandling. I ett antagande af motionärens förslag skulle sålunda ligga endast en opinionsyttring. Men jag förstår ej för hvad ändamål denna opinionsyttring skulle ske! Genom ett godkännande af motionärens förslag skulle också Kammaren redan på förhand bestämma utgången af det förslag, som nu hvilar. Jag vågar alltså antaga, att Kammaren skall finnas benägen att bifalla Konstitutions-Utskottets föreliggande förslag, och på de skäl, jag anfört, instämmer jag med dem, hvilka yrkat bifall till detsamma.

Herr Hedin: Endast några ord! Jag måste anhålla derom med anledning af det ytterligt envisa missförstånd, som här visat sig. Återigen har det sagts, att Kammaren genom att antaga mitt förslag skulle uttala domen öfver det redan hvilande förslaget. Har då icke den siste ärade talaren kännedom om, att man *föret* låtit alternativa förslag till grundlagsförändring hvila till grundlagsenlig behandling vid en kommande riksdag? Den ärade talaren betvivlade att 1835 års resolution kan, såsom jag sagt, af Kongl. Maj:t i tillämpningen inskränkas eller till och med upphävas. Om jag får förutsätta, att Professor Aschehoug räcker till såsom auktoritet för honom såsom för mig i frågor, som röra Norges konstitutionella rätt, så skall jag tillåta mig nämna, att *han* anser, att ingen kan hindra Kongl. Maj:t att återkalla den resolution, som Kongl. Maj:t af egen makt och myndighet utfärdat. Den ärade talaren yttrade vidare, att icke så mycket berodde på an-

Angående föreslagna grundlagsändringar i fråga om sättet för ministeriella ärendens behandling.
(Forts.)

talet af rådgifvare som fast hellre på desses egenskaper. När det rör landets viktigaste, största ärenden, då är det således icke angeläget, men när det är fråga om de futtigaste inrikes angelägenheter, då finner man det vara af största vikt, att minst fyra statsråd skola vara tillstädes och gifva råd. Den ärade talaren klandrade också, att jag åberopat hvad som passerat för tjugu år sedan. Är det då icke nog, att en sådan sak passerat *en* gång, skall den nödvändigt behöfva upprepas ännu en gång? Hvad historiens dom vidkommer, så hjälper den oss föga, då olyckan en gång skett.

Herr Sjöberg: Den näst föregående talaren har behagat yttra åtskilligt om missförstånd. Jag öfverlemnar emellertid till Kammaren att bedöma, om icke han sjelf gjort sig skyldig till missuppfattning åtminstone i ett afseende af hvad de ledamöter af Kammaren yttrat, hvilka uppträdte emot förslaget. Han behöfver icke lära mig, att förslag kunna ligga hvilande jemsides till grundlagsenlig behandling. Det är mig väl bekant, och någon upplysning uti detta hänseende behöfver jag icke. Men då Första Kammaren redan godkänt Utskottets förslag, vågar jag oförbehållsamt uttala, att denna Kammares bifall till motionärens förslag endast skulle innefatta en opinionsyttring, och detta synes mig af redan anförda skäl vara synnerligen olämpligt. Jag vidblifver också, att då motionären icke har något färskare exempel på grundlagens kringgående, än dem han åberopat, han icke har någon rätt att säga, att en förändring, sådan som den, hvilken genom motionen åsyftats, för ögonblicket är nödvändig, och jag står fast vid mitt förra påstående, att för de särskilda fall, hvilka i motionen afses, det icke ligger någon afgörande vikt på, om flere eller färre af Konungens i grundlagen bestämde rådgifvare deltaga i sådana ärendens behandling, utan förnämligast eller uteslutande på de egenskaper, desse rådgifvare besitta.

Herr Ola Andersson: Slutet af diskussionen har hufvudsakligen rört sig om den större eller mindre nyttan af, att hela statsrådet, eller blott ett mindre antal deraf, skulle få hafva med förevarande slag af ärenden att skaffa. Detta har gifvit mig anledning att taga reda på ett anförande, som hölls vid 1871 år riksdag, då det var fråga om Konungens rätt att börja krig och sluta fred. En Konungens förutvarande rådgifvare, som uttalade sig mot den föreslagna grundlagsförändringen ehuru han ogillade och vederlade Konstitutions-Utskottets motivering för afslag, ordade om sin långa erfarenhet såsom statsråd, på grund af hvilken han erkände behofvet af garantier i sådan rigtning som dem motionären åsyftade, men han ville i stället på ett annat sätt söka vinna dessa garantier. Han sade nemligen på ett ställe: "En föregående talare har emellertid redan antydt, att det finnes en annan väg, på hvilken dessa garantier böra sökas, nemligen derigenom, att inom den första statsmakten, inom sjelfva regeringen, denna garanti skulle förläggas. Ja! mine herrar! detta är riktigt. På sådant sätt är det, som garantien måste sökas. Jag tror att vi lyckligtvis hafva kommit till den politiska ståndpunkt, att representationen numera har

förmåga att alltid åstadkomma en duglig, aktad och fosterländsk regering, och deri ligger vår förnämsta trygghet. Men den regering, hvars styrka och fosterlandskärlek jag förutsätter, måste då också vara berättigad att i dessa frågor utöfva ett behörigt inflytande. Jag är visserligen öfvertygad om, att, derest de män, som sitta i Konungens råd, äro vuxna sin ställning och hafva den styrka, det mod och den moraliska kraft, som vederbör, så skall det numera ej kunna hända, att frågor af sådan vigt, hvilka kunna leda till landets försättande i krigstillstånd, kunde komma att afgöras utan statsrådets kändedom och medverkan; men det torde dock vara oförnekligt, att en sådan rättighet och skyldighet för statsrådet att deltaga i dylika ärendens behandling, så framt den anses nyttig, äfven bör vara i grundlagen uttryckligen föreskrifven, och jag anser det vara en väsentlig brist, att så icke är förhållandet, utan att ledningen af dessa angelägenheter, hvarpå frågan om krig och fred så ofta kan bero, är öfverlemnad endast åt Konungen och Statsministern för utrikes ärendena samt en tillkallad ledamot af statsrådet“.

Han säger vidare längre ned: “I sådana fall — nemligen då fråga är om förbund med främmande magter, eller då det gäller något sådant beslut, som i sin utveckling kan blifva orsak och begynnelse till krig — anser jag det vara, icke allenast med vårt konstitutionella statsskick fullt öfverensstämmande, utan ock, såsom en ökad trygghet för landet, ganska välbetänkt, att hela statsrådet, hvilket skall inför sig sjelft, inför nationen och inför historien ansvara för de ödesdigra beslut, som vid dylika tillfällen fattas, äfven må vara lagligen berättigadt att deltaga i ledningen af de angelägenheter, som härpå utöfva inflytande“.

Detta yttrande har fäalts af Herr Statsrådet Friherre Gripenstedt. Jag tror att efter det beslut, som fattades af Kamrarna i fjor, det skulle vara bra, om nästa års Riksdag hade att välja mellan två alternativa förslag, och önskar, att denna Riksdag måtte bereda tillfälle till ett sådant val. Frågan har visserligen redan fallit genom Första Kammarens beslut, men detta skall icke hindra mig att rösta så, som jag skulle gjort, om frågan der icke fallit, nemligen för bifall till motionärens yrkande.

Öfverläggningen var slutad, Herr Talmannen gaf propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag å densamma och bifall i stället till Herr Hedins i ämnet väckta motion; och ansåg Herr Talmannen den förra propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes och försiggick enligt följande, nu uppsatta och godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller, hvad Konstitutions-Utskottet hemställt i Ut-låtandet N:o 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Angående
föreslagna
grundlags-
ändringar
i fråga om
sättet för
ministeriella
ärendens
behandling.
(Forts.)*

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, till hvilande i grundlagsenlig ordning antagit de förslag till grundlagsförändringar, som uti Herr Hedins i förevarande afseende väckta motion framstälts.

Omröstningen utvisade 62 Ja och 84 Nej; och hade Kammaren alltså, med afslag å Utskottets hemställan, för sin del antagit till hvilande i grundlagsenlig ordning de förslag till grundlagsförändringar, som uti Herr Hedins i förevarande afseende väckta motion framstälts.

Emot Kammarens sålunda fattade beslut anmälde reservationer af Herrar *E. G. Boström, Fredenberg, Arwidsson, Lovén, Wengberg, Meijer, Grefve Björnstjerna, Helander, Östling, Abr. Rundbäck, af Trolle, Arhusiander* och *Markstedt*.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottet Memorial N:o 67, med förslag till åtskilliga stadganden, som skulle införas i det nya reglementet för Riksgäldskontoret.

§ 5.

Likaledes bifölls, efter skedd föredragning, Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 11, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande.

§ 6.

Till bordläggning anmälde Stats-Utskottets nedannämnda Memorial:

N:o 68, med förslag till stadganden i Riksgäldskontorets reglemente angående dels de under innevarande riksdag på Riksgäldskontoret anvisade utgifter, dels Riksgäldskontorets upplåning och dels fond för nytt riksdagshus;

N:o 69, angående öfverlemnandet till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för Riksgäldskontoret; och

N:o 70, angående den nya riksstaten.

§ 7.

Föredrogs och godkändes följande af Stats-Utskottet afgifna förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen:

N:o 38, dels om jernvägsbyggnader för statens räkning samt om inköp och ombyggnad af Sundsvall—Torpsammars jernväg, dels om lån åt vissa enskilda jernvägsbolag;

N:o 45, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel;

N:o 50, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel;

N:o 51, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel;

N:o 52, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel;

N:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om eftergift af kronans rätt till vissa danaarf; och

N:o 72, angående beräkningen af statsverkets inkomster;

äfvensom Banko-Utskottets förslag till skrivelser:

N:o 73, till Konungen, med reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning; samt

N:o 74, till fullmäktige i Riksbanken, med öfverlemnande af bankoreglementet.

§ 8.

Godkändes Riksdagens Kanslis förslag:

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 68, rörande vidtagande af åtgärder för att gifva undervisningen i folkskolorna en mera praktisk karakter; och

N:o 71, angående statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt;

dels äfven till paragrafer i riksdagsbeslutet:

N:is 33 och 34, angående statsregleringen; samt

N:o 35, angående åtskilliga på grund af § 89 Regeringsformen väckta frågor.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarrens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 14 Maj. Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 7 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogos, hvar efter annat, och biföllos Stats-Utskottets nedan nämnda Memorial:

N:o 68, med förslag till stadganden i Riksgäldskontorets reglemente angående dels de under innevarande riksdag på Riksgäldskontoret anvisade utgifter, dels Riksgäldskontorets upplåning och dels fond för nytt Riksdagshus;

N:o 69, angående öfverlemnandet till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för Riksgäldskontoret; och

N:o 70, angående den nya riksstaten.

§ 3.

Godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 69, angående stämmoböters utbytande mot en viss indrifningsavgift;

N:o 70, med ny riksstat;

N:o 75, angående sättet för anskaffande af medel till vissa beslutade utgifter för statens jernvägsanläggningar och till lån åt enskilda jernvägar;

N:o 76, angående upprättadt nytt reglemente för Riksgäldskontoret; och

N:o 77, angående fond för nytt riksdagshus och förstärkande af statsverkets grundfond.

Äfven godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, N:o 78, till Konungen, angående bevilning af fast egendom och af inkomst.

§ 4.

Likaledes godkändes, efter skedd föredragning, Riksdagens Kanslis förslag till nedannämnda paragrafer i riksdagsbeslutet:

N:o 29, angående vissa ändringar och tillägg i gällande lagstiftning om äkta makars inbördes egendomsförhållanden;

N:o 30, angående lagbestämmelser i syfte, att större trygghet mot förlust, än nu gällande förordning angående förlagsinteckning lemnar, beredes förlagsgifvare;

N:o 31, angående lagbestämmelser för ordnande af de rättsförhållanden, som uppstå mellan kommunerna och enskilde i följd af

fastställande af planer för eller vid utförande af beslut om reglering af gator, torg eller allmänna platser;

N:o 32, om utsträckt tillämpning af de i förordningen den 15 Oktober 1880 meddelade särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och utmätning af jernväg;

N:o 36, angående statsregleringen;

N:o 37, angående statsregleringen;

N:o 39, angående reglemente för Riksbankens styrelse och för-
valtning;

N:o 40, angående statsregleringen;

N:o 41, angående statsregleringen;

N:o 42, angående statsregleringen;

N:o 43, angående statsregleringen;

N:o 44, angående statsregleringen;

N:o 45, angående stämpelafgiften;

N:o 46, om förändrad lydelse af Kongl. förordningen angående
bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter;

N:o 47, angående vilkoren för försäljning af bränvin; och

N:o 48, angående tullbevillningen.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarrens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 14 Maj.

Kl. 8. e. m.

I detta sammanträde föredrogs och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till paragraf i riksdagsbeslutet, N:o 38, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst.

Härefter åtskildes Kammarrens ledamöter kl. $\frac{1}{4}$ 9 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Torsdagen den 15 Maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 innevarande månad.

§ 2.

Herr vice Talmannen Ifvarsson erhöll på begäran ordet och yttrade:

Det kan icke undvikas att, då Riksdagen avslutas, åtskilliga af Kammarens protokoll icke hunnit att inför Kammaren justeras. Det har då varit vanligt att uppdraga åt denna Kammares representanter från Stockholms stad samt åt de fullmäktige i Banken och Riksgäldskontoret, som tillhöra denna Kammare, att verkställa justering af omfördälda protokoll. Det har också varit vanligt, att kallelse till nämnda justering utfärdas till en hvar af Stockholms stads representanter samt fullmäktige i Banken och Riksgäldskontoret som tillhöra denna Kammare, äfvensom att dylik kallelse införes i de allmänna tidningarne, för den händelse några andra af denna Kammares ledamöter skulle befinna sig i hufvudstaden och vilja deltaga i justeringen, då sådant ju alltid står dem öppet. Jag hemställer, att Kammaren beslutar, att beträffande justeringen af nu ifrågavarande protokoll skall förfaras på enahanda sätt som vid föregående riksdagar, och anhåller jag, att Herr Talmannen måtte framställa proposition på detta mitt yrkande.

Denna Herr vice Talmannens framställning blef af Kammaren bifallen.

§ 3.

Kammarens ledamöter, som af Kongl. Maj:t blifvit kallade att denna dag, efter bevidad gudstjenst i Storkyrkan, infinna sig å Rikssalen, der riksdagen komme att avslutas, afgingo nu till nämnda kyrka för att åhöra riksdagspredikan. Efter gudstjenstens slut begåfvo sig Kammarens ledamöter till Rikssalen, hvarest, sedan Kamrarnes underdåniga välönskningar blifvit inför konungatronen af Herrar Talmän framförda, samt chefen för Kongl. Civildepartementet uppläst riksdagsbeslutet, Hans Excellens Herr Statsministern, å Hans Maj:t Konungens höga vägnar, förklarade riksdagen vara avslutad.

Sedan derefter Herr Talmannen och Kammarens ledamöter återkommit till Kammarens samlingsrum, begärdes ordet af

Herr vice Talmannen Ifvarsson, som yttrade: Jag hemställer att Kammaren måtte besluta, att de ord Herr Talmannen i dag inför tronen uttalat måtte varda i dagens protokoll intagna.

Med bifall till detta förslag beslöt Kammaren, att Herr Talmannens ifrågavarande yttrande skulle här införas, lydande detsamma sålunda:

Riksdagens Andra Kammare nedlägger vid slutadt riksmöte, med undersåttlig vördnad, inför tronen sina varma välönskningar för Konung, Konungahus och fädernesland.

Herr Talmannen tog derefter afsked af Kammarens ledamöter i följande ordalag:

Mine Herrar!

Valperiodens sista riksdag är nu avslutad, och oss återstår endast att säga hvarandra ett sista farväl. Hvad vi under dessa trenne riksmötens gemensamma arbeten lyckats uträtta till gagn för fosterlandet, tillhör icke oss att bedöma; framtiden kommer nog att deröfver fälla sin dom. Men om också de frågor, vi företrädesvis kalla de stora, ej under denna tid funnit sin lösning, vågar jag dock tro, att de resultat, som åstadkommits så väl på lagstiftningens som öfriga områden, varit af den natur, att derigenom den nu tilländagångna valperioden skall väl kunna häfda sin plats vid sidan af sina föregångare.

Att under den grundliga pröfning och det lugna meningsutbyte, som för det svenska riksdagsarbetet är utmärkande, hafva fått föra ordet inom denna Kammare, har varit för mig en heder lika stor, som minnet deraf alltid skall blifva mig dyrbart.

För all den välvilja, allt det förtroende, som från eder, mine herrar, kommit mig till del, tackar jag eder hjertligt och, inneslutande mig i eder vänliga hägkomst, tillåter jag mig sammanföra allas våra bästa önskningar i detta afskedets ögonblick i ett varmt och uppriktigt: Gud bevara Konung och fosterland!

Härpå svarade Grefve Sparre: Herr Grosshandlare! I egenskap af Kammarens äldste ledamot tillåter jag mig att å Kammarens vägnar hembära eder vår varma tacksägelse för den oveld, den förmåga, den välvilja och det öfverseende, hvaraf vi under denna riksdagsperiod, likasom under den näst föregående, erfarit så många förnyade bevis. I tacksamt minne skola vi bevara dem och för kommande släkten bära vittnesbörd om gentlemannen på talmansstolen. Vi hembära eder vårt vördsamma tack och anhålla att i eder vänskap och välvilja få vara inneslutne.

Herr Talmannen och Kammarens ledamöter utbytte derpå afskedshelsningar och åtskildes.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Lördagen den 24 Maj.

Kl. 2 e. m.

Jemlikt Kammarens beslut den 15 innevarande månad hade Stockholms stads riksdagsmän inom Kammarerna äfvensom de Kammarernas ledamöter, hvilka voro fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret, blifvit aumodade att denna dag sammanträda i Kammarens kanslirum för att justera de protokoll, hvilka, då sistlidne riksdag afslutades, voro ojusterade, hvarjemte till underrättelse för öfrige ledamöter af Kammarerna, som uppehölle sig i hufvudstaden, tillkännagifvande om detta sammanträde blifvit i de dagliga tidningarne infördt; och hade med anledning häraf tillstådeskommit:

Herr Hedin,
,, Friherre Fock,
,, Johansson från Stockholm,
,, Sjöberg,
,, Lovén,
,, Friherre Stackelberg,
,, Rubenson,
,, Johansson från Bergsäng.

Protokollen för Kammarens sammanträden den 9, 10, 11 och 12 innevarande månad upplästes och blefvo af tillstådesvarande Herrar ledamöter godkända.

Efter uppläsning af protokollet för den 13 i samma månad yttrade:

Herr Hedin: Det anförande af representanten för Upsala, angående min motion om ändring af grundlagens föreskrifter rörande ministeriella måls behandling, hvilket jag i ett af mina yttranden bemötte, har nu af talaren blifvit vid justeringen ändradt ända till oigenkännelighet. Han har strukit bort mycket, som han verkligen yttrat, tillagt mycket, som han icke yttrat, och äfven i öfrigt mer eller mindre väsentligt ändrat det öfriga. Exempelvis skall jag nämna, huru han i stället för "stryka", "taga bort" §§ 11—12 — såsom han påstod att jag föreslagit — nu låter sitt justerade yttrande tala om att "ändra" sagda §§, hvadan det ser ut, som skulle jag i min replik hafva förfalskat hans yttranden, medan det dock är han, som i det justerade protokollet skrifvit annat, än hvad han verkligen sagt. Jag begagnar härmed min rätt att konstatera detta våldsamma missbruk af justeringsrätten, en rätt som jag, i uppenbar motsats mot upsala-representanten, anser mindre för en rätt än för en pligt — en pligt mot sanningen.

Vidare anfördes icke. Protokollet godkändes.

Likaledes godkändes protokollen för den 14 och 15 innevarande månad, hvarefter sammanträdet upplöstes.

In fidem
H. A. Kolmodin.